Verslag wetgevingsoverleg Cultuur (onderdeel begroting OCW), Tweede Kamer, maandag 9 november 2026

Minister van OCW: Rianne Letschert. Voorzitter: Sarath Hamstra (CDA). Woordvoerders: Mohammed Mohandis (PRO), Heera Dijk (D66), Martin Bosma (PVV), Erik van der Maas (VVD), Annabel Nanninga (JA21), Eveline Tijmstra (CDA) en Caroline van der Plas (BBB).

Samenvatting

Het overleg ging vooral over de herziening van het cultuurbestel vanaf 2029, zoals de minister die in oktober in haar hoofdlijnenbrief heeft geschetst: overheveling van de BIS-functies naar de rijkscultuurfondsen, herinrichting van het fondsenlandschap (van zes naar drie fondsen), regionale spreiding en verlenging van de subsidietermijn van vier naar acht jaar. Daarnaast kwamen aan bod: de uitsluiting van Joodse en Israëlische kunstenaars, de culturele boycot van Israël, Zwarte Piet, erfgoed, AI en auteursrecht, en cultureel ondernemerschap. PRO en D66 steunen de richting in grote lijnen, maar plaatsten vraagtekens bij het tempo, het draagvlak en de vraag welk probleem wordt opgelost. Beide pleitten voor een zorgplicht voor cultuur. CDA en VVD kunnen zich vinden in de denkrichting. Het CDA vroeg vooral naar tijdpad, capaciteit en financiering. De VVD legde de nadruk op efficiëntie en cultureel ondernemerschap en is kritisch over een zorgplicht. PVV, JA21 en BBB richtten zich vooral op antisemitisme in de cultuursector, de Israëlboycot, Zwarte Piet en diversiteitseisen. PVV en JA21 keerden zich daarnaast tegen de achtjarige termijn en de grotere rol van de fondsen, met een beroep op het budgetrecht en de democratische controle. JA21 bepleitte minder subsidie voor makers. Op een groot deel van de vragen verwees de minister naar de uitgangspuntenbrief van juni 2027.

De ‘superbrief’: wat landt er in juni 2027 in de uitgangspuntenbrief

De minister stuurt in juni 2027 de uitgangspuntenbrief over de herziening van het cultuurbestel naar de Kamer. In het debat werd die brief herhaaldelijk de ‘superbrief’ genoemd; de minister sprak zelf ook van een ‘Bijbeltekstbrief’, Kamerleden van een ‘boekje’ en een ‘cultuurbijbel’. Volgens de minister moet in deze brief duidelijk worden wie waar subsidie kan aanvragen en onder welke voorwaarden. De uitwerking volgt uit drie parallelle trajecten: met de fondsdirecteuren, met de Raad voor Cultuur en met de medeoverheden. Het doel is dat in juni duidelijk is welke keuzes per 2029 haalbaar zijn en welke later volgen. Zorgvuldigheid gaat voor; niet alle veranderingen hoeven per 2029 te zijn doorgevoerd. De minister gaf aan dat draagvlak in de sector belangrijk is.

Volgens de minister in de superbrief

- **Fasering en tijdpad**: welke stappen per 2029 haalbaar zijn en welke later, mede op basis van de scenario’s van de Raad voor Cultuur (advies februari 2027).
- **Fondsenlandschap**: de herinrichting, op basis van een schets die de fondsen zelf maken. Het borgen van de kennis van kleinere disciplines, zoals letteren, noemt de minister een harde voorwaarde.
- **Overheveling van de BIS-functies**: de opdracht aan de fondsen, waarin de functies worden meegenomen, wordt samen met de brief naar de Kamer gestuurd.
- **Financieel kader** voor de nieuwe subsidieperiode, inclusief de uitwerking van het uitgangspunt dat overgehevelde instellingen er niet op achteruitgaan.

- **Geografische spreiding**: de gekozen richting of het gekozen instrument, uitgewerkt met de medeoverheden.
- **Vereenvoudiging**: hoe die wordt bereikt en gemonitord, de uitgangspunten voor de regelingen en de resultaten van de harmonisatie van aanvraag- en verantwoordingseisen met gemeenten en provincies (herziening interbestuurlijk kader).
- **Transitiekosten**, voor zover de keuzes dan zijn gemaakt. De operatie mag volgens de minister niet ten koste gaan van makers en instellingen.
- **Thorbecke-principe**: de minister zegde toe hier ‘zeker woorden aan te wijden’.
- **Positie van makers en fair pay**: ‘het een en ander’, mogelijk met informatie uit de lopende evaluatie van het fair-pay-beleid. De evaluaties kunnen ook los komen.
- **Diversiteitseisen**: een reactie op de (aangehouden) motie-Nanninga, na het advies van de Raad voor Cultuur over de culturele codes.
- **Nachtcultuur**: als de motie-Dijk wordt aangenomen (oordeel Kamer), informeert de minister de Kamer in deze brief.

Wat eerder of apart komt

Wanneer	Wat
Vóór kerst 2026	Gesprek van de minister met de werkgroep Joodse kunstenaars
Eind 2026	Kamer geïnformeerd over het formele aanspreekpunt voor de berging van het wrak bij Texel
Begin 2027	Start van de beschermingspilot voor de culturele sector (€ 300.000) binnen het Veiligheidsfonds bescherming Joods leven
Begin 2027	Kabinetsreactie op het RvC-advies ‘Kunstzinnig boven kunstmatig’ (AI)
Februari 2027	Advies van de Raad voor Cultuur over de inrichting van de nieuwe periode en scenario’s voor fasering; de minister stuurt het direct door
Eerste kwartaal 2027	Reactie op het RvC-advies ‘Maken zonder druk’, inclusief de positie van Joodse kunstenaars en wettelijke verankering van het Thorbecke-beginsel
1 juli 2027	Beoogde inwerkingtreding van de wetswijziging subsidietermijn van vier naar acht jaar
Juni 2027	**Uitgangspuntenbrief (‘superbrief’)** met financieel kader en opdracht aan de fondsen
In de loop van 2027	Europees voorstel over AI en auteursrecht; de Kamer wordt via BNC-fiches geïnformeerd

Inbreng per partij en reactie van de minister

PRO (Mohandis)

Inbreng

- Noemt cultuur een investering, die circa € 33 miljard bijdraagt aan het bbp. Overhandigde het cultuurplan van PRO aan de minister en vroeg het kabinet aan te geven waar het aanknopingspunten ziet.
- Vraagt welk probleem de overheveling van de BIS naar de fondsen en de vermindering van zes naar drie fondsen oplost. Volgens PRO blijkt uit de BMC-verkenning niet wat dit oplevert. Vraagt of inhoudelijke expertise niet ondergeschikt raakt.
- Vraagt naar de positie van internationaal toonaangevende instellingen. Bij Nationale Opera & Ballet zou het ballet naar een fonds gaan en de opera bij OCW blijven, terwijl het één organisatie is.

- Noemt het tempo vrijwel onhaalbaar en verwijst naar het omroepbestel, waar een procesregisseur werd aangesteld. Roept op om met de sector aan tafel te gaan. Kondigde een motie aan.
- Wil de cultuurfuncties (advies RvC) wettelijk verankeren, en daarnaast een zorgplicht of rolverdeling tussen Rijk, provincies en gemeenten met minimumvoorzieningen per gemeente. Overweegt een amendement bij de behandeling van de wet over de termijn van vier naar acht jaar.
- Vraagt of het kabinet het initiatief voor een dependance van het Rijksmuseum in Eindhoven omarmt.
- Vraagt om een evaluatie van ‘Passie gewaardeerd’ (SER/RvC) en om maatregelen voor de positie van makers.
- Pleit voor een AI-heffing en kabinetsbrede actie om AI-bedrijven mee te laten betalen.
- Vraagt de minister zich in te zetten tegen de voorgestelde korting van 30% op Agora EU (2028–2034), met aandacht voor de mediapijler.
- In interrupties met JA21, BBB, PVV en VVD: PRO wijst uitsluiting op grond van afkomst, etniciteit of Joods-zijn af, en wijst daarnaast op het maatschappelijk debat over het optreden van de Israëlische regering.

Reactie minister

- Het proces loopt sinds 2023: adviesaanvraag aan de RvC door toenmalig minister Uslu, het advies van 2024 waarbij meer dan 400 partijen betrokken waren, en vervolgonderzoeken. De brief van oktober bevat ‘uitgangspunten’ waarover het gesprek nog wordt gevoerd. Als daarvoor geen draagvlak blijkt, kijkt zij opnieuw.
- De herziening lost volgens haar onder meer op: dat interdisciplinaire kunstvormen niet in de huidige ‘hokjes’ passen, dat de druk op relatief kleine fondsorganisaties toeneemt, dat OCW, fondsen en RvC overlappen, en dat fondsen het veld niet integraal kunnen overzien. De fondsen maken zelf een schets van de herinrichting. De minister gebruikt het woord ‘fusies’ liever niet.
- De overheveling is een verschuiving van het aanvraagloket: de fondsen krijgen het functiesysteem erbij, met het budget. Voor instellingen met een internationale functie moet in de afwegingen ruimte zijn, ook voor hun extra kosten. Voor orkesten en operagezelschappen ligt een plek bij een fonds ‘vooralsnog niet voor de hand’. Over afzonderlijke instellingen, zoals Opera & Ballet, wil zij nu niet spreken. Het uitgangspunt is niet het verzwakken van topinstellingen.
- Het tempo: niet alles hoeft per 2029. Wat wel en niet haalbaar is, volgt in juni. Zij kan niet vooruitlopen op de lopende gesprekken. Zij werkt met intensieve sessies; ambtelijk was er onlangs een dag met drie keer dertig vertegenwoordigers.
- Over het draagvlak: zij organiseert zelf bijeenkomsten en voert gesprekken met de sector en belangenbehartigers, maar ‘ga niet iedereen tevreden houden’. In juni licht zij haar keuzes toe. De RvC adviseerde € 200 miljoen extra; die heeft zij niet.
- Zorgplicht en Thorbecke niet in de huidige wetswijziging, omdat dat de behandeling kan vertragen. De zorgplicht wordt besproken in de herziening van het interbestuurlijk kader en heeft financiële consequenties waarvoor nu geen middelen zijn. Op de verankering van het Thorbecke-beginsel komt zij separaat terug. Naar voorstellen om de functies wettelijk te verankeren kijkt zij ‘met open mind’.
- Deelt de lezing van PRO dat de overheid de kaders en de middelen bepaalt, maar niet over de inhoud gaat.
- Noemt Eindhoven een mooi initiatief. Het wordt gefinancierd door de gemeente, met steun van ASML. Er komt geen aanvullende rijksfinanciering, maar zij steunt het initiatief wel.

- Positie makers: zij wacht de lopende evaluatie van het fair-pay-beleid af. Het werk via Platform ACT wordt na 2029 voortgezet.
- AI: de reactie op het RvC-advies volgt begin 2027. Zij stemt af met de staatssecretaris Digitale Zaken en de minister van JenV (eerstverantwoordelijk voor auteursrecht). De Europese Commissie komt in de loop van 2027 met een voorstel. Zij zegde toe de positie van makers voorop te stellen in het kabinet.
- Agora EU: zij blijft het belang uitdragen, ook bilateraal. Financiën, BZ en de minister-president zijn leidend in de onderhandelingen.

Tweede termijn

- Noemt het vervolgproces 'ongrijpbaar'. Vraagt wat het plan B is als er geen draagvlak is, en of er scenario's komen.
- Motie (nr. 1): de periode na 2029 gebruiken om de fondsen te versterken en eerst draagvlak waarborgen voordat onomkeerbare stappen worden gezet. **Ontraden**, omdat de motie vooruitloopt op een conclusie in een lopend proces.

D66 (Dijk)

Inbreng

- Verwelkomt de verlenging van vier naar acht jaar ('de grootste hervorming in dertig jaar') vanwege rust en ruimte voor het creatieve proces. Op de vraag van PVV en JA21 over het budgetrecht zegt zij dat bijsturen mogelijk blijft via rapportage en monitoring.
- Vraagt hoe ruimte voor nieuwe makers en disciplines in de praktijk werkt (bijvoorbeeld The Culture in Almere), en hoe binnen acht jaar wordt omgegaan met indexering en fair pay.
- Kan de gedachtegang achter het fondsenlandschap volgen, maar deelt de zorgen uit de sector over het tempo ('squeeze') en het doel. Vraagt naar de keuze voor drie fondsen en hoe het voor makers daadwerkelijk eenvoudiger wordt. Ook bij haar het voorbeeld van Opera & Ballet: twee beoordelingskaders binnen één organisatie.
- Vraagt de kosten, inclusief transitiekosten, inzichtelijk te maken in de uitgangspuntenbrief van juni 2027.
- AI en auteursrecht: wil laten onderzoeken hoe een vergoedingsstelsel kan werken waarin AI-aanbieders betalen voor het gebruik van beschermd werk. Vraagt wie de regie heeft.
- Nachtcultuur (voorbeeld Unite in Utrecht): vraagt hoe het Rijk met gemeenten kan optrekken. Op de vraag van de VVD naar de kosten zegt zij geen geldkwestie te willen maken.
- Noemt een zorgplicht 'de stip aan de horizon'.

Reactie minister

- De acht jaar gaat niet voor alle instellingen gelden, alleen voor instellingen met een belangrijke rol in het bestel, en ook die moeten blijven vernieuwen. De RvC adviseert over de uitwerking en de borging van innovatie.
- De middelen voor fair pay vallen onder het subsidieplafond en worden in principe meegeïndexeerd. Indexatie is wel onderdeel van de voorjaarsbesluitvorming.
- Over doel, tempo en Opera & Ballet: zie de reactie aan PRO.
- De transitiekosten hangen af van de keuzes die nog gemaakt worden; er wordt gewerkt aan een eindbeeld.
- AI: zie de reactie aan PRO. De regie op auteursrecht ligt bij JenV en in EU-verband.
- Nachtcultuur: gemeenten hebben een belangrijke rol. Het Fonds voor Cultuurparticipatie biedt mogelijkheden (bijvoorbeeld Poppodium Echo). Zij brengt het onderwerp in bij het overleg over het interbestuurlijk kader.

Tweede termijn

- Kijkt uit naar de superbrief en blijft het AI-dossier volgen.
- Motie (nr. 2, met Tijmstra): onderzoek naar een zorgplicht voor cultuur. **Oordeel Kamer**, met als interpretatie dat het onderzoek volgt na de herziening van het interbestuurlijk kader met de medeoverheden. De indiener stemde in.
- Motie (nr. 3): nachtcultuur op gelijke voet laten meedingen naar passende regelingen, binnen bestaande middelen, en de Kamer informeren in de uitgangspuntenbrief. **Oordeel Kamer**.

PVV (Bosma)

Inbreng

- Zwarte Piet: verwijst naar onderzoek van Hart van Nederland (72% steun, tegenover 62% in 2023). Vraagt hoe het kabinet terugkijkt op het optreden van een vorig kabinet (minister Asscher) en vraagt excuses.
- Museum Amersfoort: de annulering van de tentoonstelling over 300 jaar Joods leven. Vraagt waarom de minister zich niet uitsprak.
- Brief van de werkgroep Joodse kunstenaars, die uitsluiting sinds 7 oktober beschrijft. Vraagt de minister in te gaan op hun verzoek om een gesprek.
- Boycot van de staat Israël door circa 300 instellingen en 750 makers. Vraagt of daardoor een klimaat is ontstaan waarin Joodse kunstenaars worden uitgesloten, en of subsidie moet worden ingetrokken.
- Erfgoed: bekladding van het Nationaal Monument op de Dam, de staat van het Weteringplantsoen, verdwenen elementen bij het monument voor geredde Joodse kinderen in Utrecht en een Nakba-herdenking bij het Verzetsmonument in Utrecht.
- In interrupties: de termijn van acht jaar zet het parlement buitenspel; vragen over door het Filmfonds gefinancierde documentaires over politici; volgens de PVV betekent het Thorbecke-principe dat de overheid geen kunst hoort te subsidiëren, ‘de leidraad in de superbrief’; vraagt of het quotum in het aankoopbeleid van het Stedelijk Museum racistisch is.

Reactie minister

- Zwarte Piet: de minister is niet verantwoordelijk voor Sinterklaas. Er is geen rijksbeleid; de ontwikkeling is maatschappelijk en lokaal bepaald.
- Amersfoort: na een bezoek van de opperrabbijn is ambtelijk contact gezocht met de museumdirecteur en de burgemeester. Museum en gemeente zijn opnieuw in gesprek over doorgang van de tentoonstelling. De Museumvereniging is benaderd.
- Het gesprek met de werkgroep Joodse kunstenaars wordt gepland.
- Veiligheid: dit jaar is € 2 miljoen beschikbaar gesteld voor het Veiligheidsfonds bescherming Joods leven, waarvan € 300.000 voor een pilot in de culturele sector (start begin 2027).
- Boycot: instellingen mogen zelf kiezen niet met andere instellingen samen te werken; daar gaat de minister niet over. Individuen weren op grond van hun Joodse identiteit of nationaliteit mag niet. Zij houdt als minister afstand van deze afwegingen.
- Bekladdingen noemt zij onacceptabel. De gemeente Amsterdam doet aangifte; het vervolg is aan het OM en de rechter.
- Thorbecke: wijdt er in de superbrief woorden aan. De overheid gaat niet over de inhoud van wat instellingen doen.
- Draagvlak moet er ook buiten de sector zijn, onder meer bij de medeoverheden.
- Stedelijk Museum: het aankoopbeleid is aan het museum. Op de vraag of het quotum racistisch is: ‘Nee.’

- Budgetrecht: dat blijft bestaan. De subsidieverlening bevat een begrotingsvoorbehoud (Awb), met een redelijke termijn voor aanpassing.

Tweede termijn

- Waardeert het optreden van de minister in Amersfoort, maar vindt het teleurstellend dat zij zich niet uitspreekt over de boycot en over diversiteitscodes en quota.
- Ondertekende de motie-Van der Plas over Joods leven mee (zie BBB).

VVD (Van der Maas)

Inbreng

- Steunt de verlenging van vier naar acht jaar, maar vraagt hoe instellingen scherp blijven en hoe nieuwe toetreders een kans krijgen.
- Ziet culturele instellingen steeds vaker maatschappelijke opdrachten uitvoeren (duurzaamheid, inclusiviteit), wat de culturele kerntaak verdringt. Vraagt of subsidievoorwaarden de focus kunnen terugbrengen.
- Verwelkomt de contouren van de visie. Drie fondsen zijn akkoord, mits er geen ‘oncontroleerbare bureaucratische ivoren torens’ ontstaan. Vraagt of minder administratieve lasten een expliciete en meetbare doelstelling wordt.
- Vraagt naar de uitvoering: het tijdpad, de haalbaarheid en de positie van kleine fondsen zoals het Letterenfonds. Wil dat het sneller gaat en vraagt wie de regie heeft.
- Spreiding: geen quota of herverdeling op postcode. Wil naast de vestigingsplaats kijken naar geografisch publieksbereik.
- Fair pay: vraagt hoe de positie van makers verbetert zonder dat dit alleen leidt tot structureel hogere subsidies.
- Cultureel ondernemerschap: ‘eerst ondernemen, dan subsidie’. Vraagt belemmeringen in lokale regelgeving met gemeenten en provincies te bespreken en met Cultuur+Ondernemen een integrale ondernemerschapsagenda te verkennen.
- Vraagt naar de stand van zaken rond commandopost Clingendael.
- In interrupties: kritisch over een zorgplicht, omdat die tot extra geld leidt en de lokale democratie doorkruist. Zwarte Piet is een lokale aangelegenheid. Instellingen die bedrijven uitsluiten (boycotlijsten) verliezen sponsoring, wat volgens de VVD de druk op publiek geld vergroot.

Reactie minister

- Codes: de minister is terughoudend met extra subsidiecriteria vanaf 2029; kwaliteit en toegankelijkheid zijn leidend. De RvC adviseert over de rol van de culturele codes en over vereenvoudiging.
- Vereenvoudiging is een van de drie doelen. Die is geslaagd bij minder loketten en minder, scherpere criteria. Monitoring en harmonisatie met de medeoverheden komen in juni.
- Het borgen van de kennis van kleinere disciplines, zoals letteren, is een harde voorwaarde.
- Regie: het ministerie heeft de regie en zit aan tafel; de kaders zijn voor de zomer vastgesteld. De periode tot juni is nodig; sneller wil zij niet. Het scenarioadvies van de RvC neemt zij zeer serieus.
- Spreiding: het publieksbereik reikt verder dan de vestigingsgemeente, en rondreizende gezelschappen worden meegenomen. Zij wil vereenvoudigen en meer zeggenschap bij de medeoverheden leggen.
- Fair pay: is het met de VVD eens dat de kosten niet uitsluitend via hogere subsidies gedekt moeten worden. Instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor een gezonde bedrijfsvoering.

- Ondernemerschap: er zijn bestaande programma's, met € 2 miljoen uit de BIS. Uit het advies 'Ieder zijn aandeel' blijkt dat minder overheidsgeld niet leidt tot meer privaat geld. Zij kondigt extra activiteiten aan (cultuurleningen, matchfunding, geven aan cultuur) en is in gesprek met Cultuur+Ondernemen en private fondsen. Een nieuwe agenda of inventarisatie zegt zij niet toe; wel wil zij met de sector verkennen. Belemmerende regels neemt zij mee in het overleg met de medeoverheden.
- Boycot en sponsoring: zij ziet geen causaal verband en plust niet bij. De keuze is aan de instellingen.
- Clingendael: de verkoop door het Rijksvastgoedbedrijf volgt de Leidraad afstoten monumenten (2020). De rechter oordeelde in kort geding dat het RVB rechtmatig handelde. De procedure ligt stil zolang de beroepstermijn loopt. De verkoop valt niet onder OCW.

Tweede termijn

- Wenst de minister succes met het samenvoegen van de fondsen en vraagt haar daarop de regie te nemen. Is blij met haar uitspraak dat zij voor Joodse kunstenaars staat.
- Motie (nr. 4, met Nanninga): belemmerende lokale regels voor commerciële nevenactiviteiten bespreken met gemeenten en provincies. **Oordeel Kamer**.

JA21 (Nanninga)

Inbreng

- Noemt de subsidiëring een 'ideologisch bureaucratische hel'. Subsidies aan makers moeten volgens JA21 grotendeels verdwijnen; geld blijft voor educatie en (immaterieel) erfgoed.
- Wijst op politieke verwevenheid in cultuurfondsen. De overdracht van subsidies aan de fondsen vermindert volgens JA21 de democratische controle, zeker bij een termijn van acht jaar.
- Noemt voorbeelden van subsidiebesluiten (AFK en Ons' Lieve Heer op Solder; FCP en jeugdorkesten) en van geannuleerde optredens, onder meer van een komiek door een theater in Wassenaar.
- Somt podia en festivals op die volgens JA21 Joodse en Israëlische artiesten uitsluiten (onder meer Concertgebouw, Paradiso, TivoliVredenburg, IDFA en Beeld en Geluid) en noemt de annulering van Lenny Kuhr. Verwacht dat de minister normerend optreedt.
- Diversiteitscodes: noemt het aankoopquotum van het Stedelijk Museum en signalen uit de filmsector (afwijzing omdat een filmmaker 'te wit' zou zijn, aanpassing van scripts). Kritiek op de subsidie per bezoeker en op documentaires over politici.
- In interrupties: vraagt de minister in gesprek te gaan met commerciële partijen in de cultuursector.

Reactie minister

- Artistieke vrijheid is geen vrijbrief voor discriminatie. De minister spreekt gesubsidieerde instellingen aan. Subsidie intrekken kan in het uiterste geval, maar alleen na een rechterlijke uitspraak.
- Extra onderzoek naar uitsluiting acht zij niet nodig, gezien het Verwey-Jonker-rapport 'De weerbare cultuursector in tijden van polarisatie' en het RvC-advies over artistieke vrijheid.
- Normeren: zij doet dat volgens eigen zeggen al, bijvoorbeeld in Amersfoort en in overleg met het CJO. Bij de zaak-Lenny Kuhr was zij nog geen minister.
- Boycot: zie de reactie aan de PVV.
- Codes en Stedelijk: de RvC adviseert over de codes. Het aankoopbeleid is aan het museum. Met een eendimensionaal criterium voor een hele collectie zou zij 'wel wat moeite hebben'. Bij een hypothetisch quotum andersom zou zij 'hetzelfde zeggen'.

- Democratische controle: de Kamer blijft aan zet via de opdracht aan de fondsen die met de uitgangspuntenbrief meekomt, en via het budgetrecht.
- Over private fondsen: die hebben zich op eigen initiatief gemeld om mee te denken.

Tweede termijn

- Zegt de achtjarige termijn en ‘nog meer comités’ met hand en tand te zullen bestrijden. Waardeert het optreden van de minister in Amersfoort, maar noemt het bedroevend dat zij zich niet uitspreekt over boycots en over selectie op ras en geslacht.
- Motie (nr. 5, met Van der Plas en Van der Maas): in gesprek gaan met commerciële partijen. **Oordeel Kamer**.
- Motie (nr. 6): geen eisen stellen aan de samenstelling van een instelling, programmering of collectie op grond van afkomst, huidskleur, geloof, levensovertuiging of politieke opvattingen. **Aangehouden**, nadat de minister dat adviseerde: zij wil eerst het RvC-advies afwachten en reageert in de superbrief.

CDA (Tijmstra)

Inbreng

- Deelt de doelen en kan zich vinden in de denkrichting. Vraagt naar het tijdpad (dit is niet in minder dan een jaar te organiseren) en naar een visie op de toekomstige basisinfrastructuur.
- Vraagt of de ambtelijke capaciteit meegaat naar de fondsen, of dat dit een verkapte bezuiniging is. Volgens BMC is de nieuwe indeling niet per se goedkoper, en een apart spreidingsgremium kost extra. Wat gaat er minder gebeuren?
- Wil dat de minister kijkt naar de verhouding tussen aanvragen en toekenningen, gemiddeld iets boven de 50%. Stelt in het debat 75–80% als richting voor. Verwijst naar de visitatiecommissie, die stelt dat politieke keuzes over prioriteiten ontbreken.
- Vraagt om uniforme verantwoordingseisen met gemeenten en provincies.
- Spreiding: steunt het BMC-voorstel voor een geoormerkte rijksbijdrage per provincie. Mist een reactie daarop in de brief en vraagt naar de financiering.
- Cultuureducatie: vraagt structurele borging (CMK-regeling) en kondigde een motie aan.
- Maatschappelijke waarde: cultuur en herstel (Recovery on the Battlefield), toegankelijkheid voor makers met een beperking (werkagenda VN-verdrag) en cultuur en welzijn (mantelzorg, dementie, ‘cultuur op recept’).
- Amendement (met SP): € 2 miljoen voor een eerste stap naar de opgraving van het palmhoutwrak bij Texel, gekoppeld aan opleiding van vakmensen. De dekking komt uit de middelen voor de hervorming van de brede brugklas.
- In interrupties: vraagt meer ruimte voor lokale verenigingen om te ondernemen, zonder strakke concurrentietoets, en vraagt om tussentijdse informatie voor de Kamer.

Reactie minister

- Het is geen verkapte bezuiniging: het budget verhuist mee, en overgehevelde instellingen gaan er niet op achteruit. Het financieel kader volgt in juni 2027.
- Toekenningspercentage: de observatie van de visitatiecommissie is belangrijk. Schaarste leidt per definitie tot afwijzingen; heldere regelingen helpen aanvragers. 75–80% is zonder extra budget te hoog. Zij deelt de zorg, en noemt het iets voor de fondsen om strategisch naar te kijken.
- Uniforme verantwoording wordt besproken aan de bestuurlijke tafel met VNG en IPO; de resultaten komen in juni 2027.

- Spreiding: het BMC-instrument is ‘een reële optie, maar niet per definitie het instrument’. Het moet binnen het bestaande budget, dus het betekent herverdeling. Van de publieke cultuuruitgaven komt circa 60% van gemeenten, 30% van het Rijk en 10% van provincies.
- Tussentijds: het RvC-advies van februari 2027 deelt zij direct met de Kamer, zonder aparte Kamerbrief.
- Makers met een beperking: met fondsen wordt een langjarige financiële regeling voor toegankelijkheid verkend.
- Welzijn: zij is in gesprek met de minister van VWS om schotten tussen de domeinen weg te nemen. Een toezegging doet zij niet.
- Regelgeving voor lokale verenigingen neemt zij mee in het lopende traject rond vergunningen.
- Amendement (nr. 46, later nr. 95): **oordeel Kamer**.

Tweede termijn

- Motie (nr. 7, met Dijk): een voorstel voor structurele borging van cultuureducatie, met samenwerking tussen scholen, gemeenten en lokale instellingen. **Oordeel Kamer**.
- Mede-indiener van de motie over de zorgplicht (nr. 2).

BBB (Van der Plas)

Inbreng

- Zwarte Piet: verwijst naar onderzoek van Hart van Nederland en vraagt wie bepaalt hoe volkscultuur eruitziet: ‘het volk’ of organisaties als Kick Out Zwarte Piet en de NTR.
- Amersfoort en Joodse kunstenaars: vraagt of de minister erkent dat de sector weinig oog heeft voor antisemitisme. Vraagt of zij bereid is subsidies in te trekken bij uitsluiting, en om onafhankelijk onderzoek. Verwijst naar haar motie van april en, in het debat, naar de herdenking van de Kristallnacht.
- Regionale cultuur (fanfare, corso, streektaal, Hexel on Wheels): noemt het verschil in rijksuitgaven per inwoner (€ 86 in Noord-Holland, € 10 in Friesland, € 3 in Drenthe) en vraagt de spreiding te regelen in het nieuwe bestel.
- Vrijwilligers en leges: vraagt met gemeenten te voorkomen dat hoge kosten, ook na herindelingen, evenementen doen verdwijnen.
- Watersnoodmuseum: vraagt welke stappen zijn gezet richting structurele rijksbekostiging en aan welke voorwaarden het museum moet voldoen.
- Commandopost Clingendael (Seyss-Inquart): vraagt welke cultuurhistorische waarde de minister eraan toekent, waarom het object wordt verkocht en vraagt geen onomkeerbare stappen te zetten.
- Wrak bij de Reede van Texel: vraagt om één vast aanspreekpunt.

Reactie minister

- Volkscultuur: ‘ik in ieder geval niet’. Gemeenschappen bepalen dat zelf, en over Zwarte Piet wordt lokaal gesproken.
- Regionale verschillen: cultuur wordt gefinancierd door drie overheidslagen, dus het beeld is complexer. Het Rijk moet wel bezien of zijn eigen financiering evenwichtig verdeeld is. Enkele provincies blijven achter; zij voert het gesprek met alle twaalf provincies.
- Subsidies intrekken op basis van een signaal kan niet; daarvoor is een traject nodig dat discriminatie aantoont. Zij verwijst naar haar brief van juni en de reactie in het eerste kwartaal van 2027. Op verzoek deed zij een oproep: een instelling die iemand puur op Joodse identiteit of nationaliteit weert, handelt onacceptabel.

- Leges: zij neemt de signalen mee in het bestuurlijk overleg met de VNG. Gemeenteraden stellen de tarieven vast.
- Watersnoodmuseum: de Erfgoedwet bekostigt musea die een rijkscollectie beheren, en dat doet dit museum niet. Een collectie die onbezwaard aan het Rijk wordt aangeboden, kan worden beoordeeld door een onafhankelijke commissie. Het museum voldoet nu aan geen van de voorwaarden.
- Clingendael: Defensie heeft het object niet meer nodig. De leidraad borgt de cultuurhistorische waarde. OCW is niet de eigenaar van alle monumenten. Zie verder de reactie aan de VVD.
- Wrak: zij zegt een formeel aanspreekpunt toe (de programmaleider van het Impulsprogramma Maritieme Archeologie bij de RCE). De Kamer wordt voor eind 2026 geïnformeerd. Van der Plas houdt haar motie op dit punt daarom aan.

Tweede termijn

- Motie (nr. 8, met Nanninga en Bosma): actief inzetten op bescherming van Joods leven, en onderzoeken of financiering van instellingen die Israëlische en Joodse artiesten of instellingen boycotten kan worden stopgezet. **Ontraden**. De minister steunt het eerste deel, maar vindt het tweede deel te ruim geformuleerd.
- Motie (nr. 9): de verkoop van commandopost Clingendael aanhouden. **Ontraden**.
- Motie (nr. 10, met Stoffer en Ceder): regionale spreiding en het nieuwe spreidingsinstrument prominent regelen in het nieuwe bestel. **Ontraden**, omdat de indiener afwezig was. Zonder de verwijzing naar ‘het nieuwe spreidingsinstrument’ zou de motie oordeel Kamer krijgen.
- Nodigde de minister uit voor Hexel on Wheels (Pasen 2027) en vertrok voor de appreciaties naar de herdenking van de Kristallnacht.

Moties en appreciatie

Nr.	Indiener(s)	Strekking	Appreciatie
1	Mohandis	Periode na 2029 gebruiken voor versterking fondsen; eerst draagvlak	Ontraden
2	Dijk, Tijmstra	Onderzoek naar een zorgplicht voor cultuur	Oordeel Kamer (met interpretatie)
3	Dijk	Nachtcultuur in passende regelingen; informeren in uitgangspuntenbrief	Oordeel Kamer
4	Van der Maas, Nanninga	Lokale belemmeringen voor ondernemerschap bespreken met medeoverheden	Oordeel Kamer
5	Nanninga, Van der Plas, Van der Maas	Gesprek met commerciële partijen in de cultuursector	Oordeel Kamer
6	Nanninga	Geen eisen aan samenstelling, programmering of collectie op grond van persoonskenmerken	Aangehouden
7	Tijmstra, Dijk	Structurele borging van cultuureducatie	Oordeel Kamer
8	Van der Plas, Nanninga, Bosma	Bescherming Joods leven; onderzoek naar stopzetten financiering	Ontraden
9	Van der Plas	Verkoop commandopost Clingendael aanhouden	Ontraden
10	Van der Plas, Stoffer, Ceder	Regionale spreiding en nieuw spreidingsinstrument in het bestel	Ontraden

Amendement Tijmstra/SP (palmhoutwrak Texel, € 2 miljoen; nr. 46, later nr. 95): oordeel Kamer.
De stemmingen over de moties zijn volgens de voorzitter op 27 november.

Toezeggingen

- De Kamer ontvangt in **juni 2027 de uitgangspuntenbrief** over de herziening van het cultuurbestel, met daarin onder meer: het advies van de Raad voor Cultuur, het tijdpad en de fasering, de financiële kaders, de inrichting van het fondsenlandschap, de overheveling van de functies en de geografische spreiding.
- De Kamer ontvangt in **februari 2027** het advies van de Raad voor Cultuur over de herziening van het cultuurbestel, direct na ontvangst.
- De Kamer ontvangt in het **eerste kwartaal van 2027** de kabinetsreactie op het RvC-advies ‘Maken zonder druk’, inclusief de positie van Joodse kunstenaars.
- De Kamer wordt **voor eind 2026** geïnformeerd over het formele aanspreekpunt voor de berging van het wrak bij Texel.
- De Kamer ontvangt **begin 2027** de kabinetsreactie op het RvC-advies ‘Kunstzinnig boven kunstmatig’ (AI).
- De Kamer ontvangt **in de loop van 2027** via BNC-fiches informatie over de Europese inzet op AI en auteursrecht.

Overige uitspraken van de minister in het debat

- Gesprek met de werkgroep Joodse kunstenaars vóór kerst.
- Terughoudendheid met extra subsidiecriteria en -eisen voor de periode vanaf 2029.
- Positie van makers voorop in het kabinetsoverleg over AI.
- Signalen over leges en vergunningskosten voor vrijwilligers inbrengen in het bestuurlijk overleg met de VNG; belemmeringen voor ondernemerschap meenemen in de gesprekken met de medeoverheden.